

38 REFERATEN 38

René de Saint-Périer: Les baguettes sculptées dans l'Art paléolithique. L'Anthropologie, Tome XXXIX, No. 1-3, 1929.

De *Saint-Périer* beschrijft twee, van rendiergewei vervaardigde, beeldhouwde staven, door hem ontdekt in de bekende palaeolithische vindplaats van Lespugue, welke reeds zoovele belangrijke praehistorische objecten heeft opgeleverd en vergelijkt die met soortgelijke vóórhistorische artefakten, die op andere plaatsen zijn gevonden, namelijk te Arudy, Lourdes, Isturitz en Hornos de La Peña. Totaliter zijn thans 23 fragmenten van zulke staven bekend. De versieringsmotieven, welke men op die objecten aantreft, zijn in hoofdzaak min of meer gecompliceerde spiralen, zaagvormige figuren, vertakte figuren, halve manen, cirkels, U-vormige ornamenten, hoefijzervormige en veelhoeken.

De beide, te Lespugue ontdekte staven dateeren uit het Magdalénien; van de meeste overige genoemde staven is de ouderdom niet met zekerheid bekend, echter is het wel zeer waarschijnlijk, dat ook deze dateeren uit het laatst van het jong-palaeolithicum. Schrijver vraagt zich af, wat de beteekenis dier beeldhouwde staven kan zijn geweest, waartoe zij hebben gediend. Een beslist antwoord kan hij echter op deze vraag niet geven. Als werpstokken zullen zij wel niet gebruikt zijn geworden, want daarvoor waren zij toch wel te fraai en met teveel zorg bewerkt en dus te kostbaar. Misschien waren het statie-staven, die bij religieuze plechtigheden door de hoofden van den stam of door priesters werden gedragen? Ook zou het mogelijk zijn, dat ze als „bâtons-messages” hebben dienst gedaan, immers Australische stammen gebruiken ook thans nog soortgelijke staven, teneinde daarmede mededeelingen te doen. Echter zijn toch die Australische staven veel minder fraai georneerd dan de palaeolithische.

Misschien ook kan men laatstgenoemde objecten vergelijken met de versierde staven der Maori's. Deze lieden plegen de tatouage-figures, welke zij, bij ceremonieele gelegenheden, op het lichaam hunner stamgenooten zullen aanbrengen, tevoren af te beelden op bamboe-stokken. Ook als hieroglyphen en symbolen heeft men de op die palaeolithische staven aangebrachte motieven wel verklaard; volgen de *Saint Périer* echter ten onrechte.

K. DE Z.

Dr. Viktor Lebzelter: Anthropologische Untersuchungen an Tiroler Kaiserjägern.

Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, Band LIX, Heft 4, 1929.

Door het initiatief van Prof. C. Toldt werden uitgebreide onderzoekingen ingesteld naar de lichaamsgesteldheid der schoolkinderen van geheel Tirol. Dit materiaal is echter tot dusverre nog niet bewerkt geworden. Bovendien werden zulke onderzoekingen gedaan bij soldaten uit Zuid-Tirol. *Lebzelter* geeft nu in deze studie, na bewerking van laatstgenoemd materiaal, de resultaten van dit onderzoek. Bij 1021 Deutsche en 857 Italiaansche soldaten uit dit gebied werden nagegaan: de vorm en kleur van het haar, de kleur van oogen en huid, de vorm van den neus, de lichaamslengte, grootste lengte en breedte van het hoofd en de daaruit bepaalde index cephalicus.

Bij indeeling in groepen kreeg Schrijver de volgende resultaten:

	Duitschers	Italianen
	%	%
kleine en middelmatig groote donkere langhoofden.....	3,03	10,15
groote donkere langhoofden	3,51	5,83
kleine en middelmatig groote donkere korthoofden	12,63	20,18
groote donkere korthoofden	14,10	12,13
kleine en middelmatig groote blonde langhoofden	2,05	3,15
groote blonde langhoofden	2,94	2,21
kleine en middelmatig groote blonde korthoofden	7,14	3,85
groote blonde korthoofden	16,94	5,71

Hieruit blijkt, dat de combinatie, kenmerkend voor het Noordsche ras (Homo Nordicus), buitengewoon zeldzaam is. Van de lichaamslengte afgezien, blijkt zoo- wel bij de Duitschers als bij de Italianen in Zuid-Tirol op elke 20 individuen slechts 1 blonde langhoofd voor te komen. Men kan nauwelijks zeggen, dat het Noordsche rastype bij de Deutsche soldaten meer voorkomt dan bij de Italiaansche. Daaren- tegen is het type der lange blonde brachycephalen in het Deutsche volksdeel $2\frac{1}{2}$ —3 maal grooter dan in het Italiaansche. Wegens het gering percentage aan blonde langhoofden kan men het hoog percentage blonde brachycephalen moeilijk door kruising van donkere korthoofden met blonde langhoofden verklaren. Daarom houdt *Lebzelter* deze blonde brachycephalen voor een afzonderlijk ras- type, waaraan hij den naam geeft van „Norische Rasse". Het is gekenmerkt door eene lange gestalte, brachycephalie tot hyperbrachycephalie, blond en sluik haar, blauwe of grauwe oogen, lichte huidkleur en een rechten neus.

Dit rastype zou ook in het Balkan-schiereiland voorkomen (onderzoekingen van *Lebzelter*, *Haberlandt* en *Skerlj*). Van het Dinarische ras onderscheidt het zich door de geringere pigmentatie. Schrijver is geneigd, dit rastype voor een lichtgekleurde variëteit van het Dinarische ras te houden.

Naar het schijnt behoorde het eigenlijke Oost-Alpengebied, Oostelijk der Brennerlinie, geheel niet meer tot het vóórhistorisch bezit der Alpin-dinarische raselementen, maar tot het woongebied der Illyriërs, welke tot het mediterrane en atlanto-mediterrane ras behoorden. Reeds vroeger had *A. Weisbach* aangetoond, dat in de, van het verkeer afgesloten dalen van Salzkammergut en Stiermarken niet donkere korthoofden, maar donkere langhoofden als oudste ras-element woonden.

K. de Z.

Een anthropoïede aap in Zuid-Amerika?

Eenige jaren geleden stootte de geoloog *François de Loys*, tijdens zijn expeditie in Westelijk Venezuela, dicht bij de grens van Columbia, in het Zuid-Westelijk gebied van de lagune van Maracaibo, het woudgebied van de Tarra, op een tweetal zeer bijzondere apen. Een dezer dieren werd geschoten en de photo van het ge- doode beest toegezonden aan *Dr. Montandon*, die daarvan mededeeling doet in „L'Anthropologie" (Tome XXXIX No. 1-3, 1929).

Volgens *Montandon* is het een dier van groote gestalte geweest, met een zeer menschelijk gelaat. De proporties der ledematen zouden zeer overeenkomen met die der anthropoïede apen. De haardos gelijkt op die van den orang oetan. Echter in bepaalde opzichten komt deze aap overeen met den ateles, vooral door den vorm van den neus, door de reductie van den duim der voorste extremiteit en de sterke ontwikkeling van het uitwendig vrouwelijk genitaalapparaat (zeer groote clitoris). Aan den anderen kant zou door het bezit van 32 tanden en kiezen en door het ontbreken van de staart de aap van Tarra weer gelijken op de anthropoïeden van de Oude Wereld. *Montandon* meent daarom dan ook dit exemplaar tot de menschen te mogen rekenen.

Voor den anthropoloog is deze kwestie zeker van groote beteekenis, met name

voor wat betreft het probleem der afstamming en bakermat der menschheid. Het is daarom zeer te hopen, dat weldra van deze aapsoort meer bekend zal worden dan de toegezonden photographie kan leeren.

In „Man” (vol. XXIX No. 8, 1929) geeft de bekende anatoom-anthropoloog, Sir Arthur Keith, eveneens zijn meening omtrent de door de Loys ontdekte aap. Hij meent, in tegenstelling van Montandon, deze stellig en beslist tot het genus *ateles* te mogen rekenen en ziet daarin geen *anthropoied*. Keith is van oordeel, dat de photo geen voldoende zekerheid kan geven omtrent de grootte van het dier, omtrent het gebit en de staart. Zoowel op grond van den vorm van neus, mond, oogholte en schedel-kapsel, als wat aangaat den vorm van het lichaam, van handen en voeten, alsook te oordeelen naar de lichaamsproporties houdt Keith deze aap voor een groote *ateles*.

K. DE Z.

The American Journal of Sociology, Maart en Mei 1929.

Aan den profeet van 1848, P. J. Proudhon, wijdt Dorothy Douglas een mooi hoofdartikel, waarin zij zijn leven en werken op een boeiende wijze beschrijft. Pakkende zinsneden uit zijn boeken ontbreken niet. Wij nemen er één hieruit over: Weet gij wat het wil zeggen loonarbeider te zijn? Zelf geen gedachten te hebben maar steeds die van anderen te bestudeeren en zich daarnaar te richten. Over menschenlijke vooroordeelen schrijft Wilson Wallis. Zij berusten op belangen, onwetendheid, gemis aan een meening en het feit dat men buiten de zaak staat. Een vooroordeel is een neiging om te oordeelen die niet louter en alleen voortkomt uit liefde naar de waarheid. Ook de lectuur van dit artikel is bijzonder aan te bevelen. Wilson Gee deelt zijn opvattingen mede over de in de Vereenigde Staten actueele vraag of de Landbouw-proefstations (een nieuw instituut voor dezen staat) zich met de sociologie van het land moeten bezighouden. Tegenover prof. Gilette, die deze vraag bevestigend beantwoordt en Sanderson, die de tegenovergestelde meening is toegedaan, slaat hij een middenweg in. Rural-Sociology is toegepaste sociologie. Zij is in staat de algemeene theoretische beschouwingen te toetsen aan de praktijk en de verhouding met de algemeene sociologie is dezelfde als die van de houtvesterij tot de plantkunde. Van hen die in den vreemde geboren zijn, zijn in 1920 7 millioen ingezetenen van U.S.A. nog niet genaturaliseerd, vertelt ons Gosnell. De oorzaken zijn, het nog ongehuwd zijn, geen onderwijs aldaar gehad hebben en onbekendheid met de politieke instellingen.

Henry S. Spalding vestigt de aandacht op de sociologische en ethnologische waarde van de uit 73 deelen bestaande uitgave van de z.g. „Jesuit-Relations”. Het zijn de rapporten door de Jezuïeten uitgegeven sedert 1611, het jaar van hun komst in Canada, waarin men hun lotgevallen tijdens het leven onder de Indianen kan vinden. Zij bevatten kostbare gegevens over het leven van deze primitieve volken, die te danken zijn aan een langdurig verblijf in hun midden. Ook al toont de schrijver aan dat zij door gezaghebbende geleerden gebruikt zijn, o.a. door Jessie Bernard bij het schrijven van het artikel over het leiderschap van de Indianen (in een vorig referaat over den inhoud van dit tijdschrift behandeld) verdienen zij nog groote belangstelling. Zij zijn thans opnieuw volledig uitgegeven door den secretaris van het historisch genootschap te Wisconsin. Verder in deze aflevering een artikel van Ogburn en Winston over krankzinnigheid en twee verhandelingen over toegepaste psychologie van Jasper en Anderson, getiteld: „Optimism and Pessimism in College Environments” en „Social Facilitation” as Affected by „Intelligence”.

Evenals in den vorigen jaargang is de Mei-aflevering gewijd aan de „Social Changes” van het afgelopen jaar, nu 1928, gegeven in 21 verhandelingen waaruit wij eenige feiten hier laten volgen.

De rechter vond een nieuw veld voor zijn rechtspraak door de regeling van het luchtverkeer. Het hooger onderwijs der negers onderging een geweldige

uitbreiding. De meeste sociale veranderingen zijn toe te schrijven aan de technische uitvindingen op het gebied der toegepaste wetenschappen. Ogburn telt er voor 1928, 15 op medisch gebied, 11 omtrent vitaminen en ultra-violet, 3 biologische, 13 landbouwkundige, 10 chemische, 6 aangaande radio en televisie, 7 op het gebied der electriciteit en 7 op verschillende andere terreinen. De productie nam toe. Hetzelfde geldt voor de inkomsten en de werkstakingen.

Op talrijke gebieden vielen sedert het vorige jaar geen veranderingen te bespeuren.

J. J. VON SCHMID.

И. Ильинский: Заметки о высшей школе. Новый Мир, литературно - художественный и общественно - политический журнал (Москва, Март, 1929).

In bovengenoemd artikel geeft prof. Iljinskij, hoogleeraar aan de juridische faculteit der Moskousche hoogeschool, een aantal belangwekkende en critische aantekeningen over het hooger onderwijs in het tegenwoordige Rusland, welke aantekeningen hij gedurende zijn zes-jarig professoraat, uit eigen waarneming, heeft verzameld.

Vóór de revolutie, aldus Iljinskij, waren de Russische studenten opstandig, en de maatschappij, de kranten en tijdschriften stelden levendig belang in het studentenleven en het hooger onderwijs. Die toestand is nu veranderd. De studenten interesseeren zich nog wel sterk voor politiek — voor hen zijn de doeleinden van politiek en wetenschap dezelfde —, doch de scherpe, principiële vragen, waarover eertijds de verbitterde strijd ging, zijn nu op de een of andere wijze opgelost. Thans staan op den voorgrond vragen als: hoe den studenten een woning te verzekeren; welke onderwijsmethode is de beste: college of seminaar? Aan 't onderwijs in 't algemeen, schenken maatschappij en pers weinig aandacht meer.

De afkomst van Iljinskij's studenten — voor 't grootste deel uit den arbeidersstand — drukt sterk een stempel op hun uiterlijk en hun manieren. Nieuw en algemeen is ook het tutoyeeren onder de studenten. Vooral de meisjesstudenten zijn ruwer, harder en eenvoudiger geworden en zij hebben manlijke gewoonten overgenomen, waaronder het rooken.

De onvoldoende voorbereiding voor het hooger onderwijs is in Rusland een veelbesproken vraagstuk. De arbeidersfaculteiten¹⁾ hebben, zegt Iljinskij, wel eenige, doch geen overwegende voordeelen. Bij examens en in 't seminaar kon hij de vroegere leerlingen der arbeidersfaculteiten meermalen herkennen aan hun zekerheid, wanneer er sprake was van economie, imperialisme, geschiedenis der communistische partij, enz., maar in algemeen-historische en literatuur-kennis vertoonden zij een pijnlijke armoede. Veel van wat de middelbare school aan gemoeds- en voorstellingswereld geeft, bleef dezen studenten onbekend. Hun kunstverlangens bevredigen zij uit moderne, tweederangsche en vaak troebele boeken. Zoo worden de liefdesverhalen van Romanow²⁾ veel gelezen, maar niemand slaat een oog in Stendhal. Hetzelfde geldt voor de algemeen-historische kennis. Voor de jeugd begint de wereldgeschiedenis met Oct. 1917. Het daarvóór

¹⁾ Arbeidersfaculteiten zijn de in 1919 opgerichte inrichtingen van onderwijs, waar jongelieden van ongeveer 17-jarigen leeftijd, in een 3-tal jaren voorbereid worden voor toelating tot de universiteit. Van 1923—1928 werden er, volgens het „Wochenbericht der Gesellschaft für kulturelle Verbindung der Sowjetunion mit dem Auslande“ (nr. 17-18, 1929), 35.590 leerlingen der arbeidersfaculteiten, d.i. 27 % van het gezamenlijke aantal studenten, in de universiteit opgenomen. Het grootste deel van hen studeerde in de technische wetenschappen. (S. H.).

²⁾ Romanow is een der moderne Russische schrijvers; hij behandelt vooral erotische problemen. (S.H.).

gebeurde was òf een historische repetitie der revolutie (b.v. de Parijsche Commune), òf deel der duistere, weinig interessante tijden van dictatuur der heerschende klassen. Iljinskij geeft o.a. 't volgende staaltje van deze geringe feitenkennis. Een studente in de economie, die bij hem tentamen aflegde in de geschiedenis der politieke theorieën, had vlot de staatsleer van Plato uiteengezet. Hij wilde reeds „geslaagd” in haar boekje aantekenen, toen hij haar terloops vroeg: „In welke eeuw leefde Plato?” Toen er geen antwoord volgde, moedigde Iljinskij haar aan met: „Nu, 't komt niet op een eeuw aan, zegt U het maar ongeveer”. „In de 18de eeuw”, was het antwoord! „In welk land leefde Plato?” „Waarschijnlijk in Frankrijk”. Toen de studente daarop den raad kreeg nog een keer terug te komen, was zij beledigd, omdat zij het niet bijzonder belangrijk vond, een jaartal te kennen. Zulke voorbeelden zijn er meer te geven.

De studenten kunnen aan de universiteit moeilijk het vroeger verzuimde inhalen. Ze zijn arm en overladen met studiewerkzaamheden en maatschappelijken arbeid. Er wordt in Rusland meer aandacht besteed aan de inzameling van oud ijzer, aan besparing door invoering van nieuwe schaaftanken in werkplaatsen, dan aan bescherming van de studeerende jeugd. Wel wordt er lyrisch over de jeugd geschreven, maar daadwerkelijk komt men niet verder dan de bestaansverbetering der studenten te „belichten” in honderden commissies. Frisch en jeugdig komen de studenten aan de universiteit, maar na twee à drie jaar zijn zij oververmoeid en vertoonen zij teekenen van beginnende neurasthenie. De studenten zijn over 't algemeen zeer ijverig, maar 't leven is zwaar voor hen.

Ook de hoogleeraren worden te zeer in beslag genomen door arbeid in velerlei sociale commissies. Zij hebben vaak niet voldoende tijd tot voorbereiding hunner colleges en zij vervallen daardoor in herhaling, hetgeen de belangstelling natuurlijk doet verflauwen. De jaarwedden zijn niet toereikend, wat tot bijwerk noopt; het vereenigingsleven onder de hoogleeraren, die vóór de revolutie een soort van kaste vormden, is zwak en daarbij is het moeilijk zich aan socialen arbeid te onttrekken. Van de wetenschap wordt vóór alles geëischt, dat zij het leven diene. Vooral voor de oudere hoogleeraren is het moeilijk zich aan den nieuwen tijd aan te passen. De hoogleeraren-partijgenooten zijn meestal jonge geleerden; onder hen zijn vele werkzame en talentvolle krachten, doch tot oorspronkelijken arbeid kwamen zij nog niet door de belemmerende omstandigheden: armoede, hen dwingend tot het schrijven van populaire brochures, en de vele sociale arbeid.

Iljinskij erkent, dat de toestanden van jaar tot jaar verbeteren. Stipendia der studenten en jaarwedden der hoogleeraren werden verhoogd; onderwijsprogramma's worden al meer bevrijd van onnoodigen ballast, enz., doch het tempo dezer verbeteringen is, naar zijn oordeel, nog zeer onvoldoende. Vooral in het voorbereidend onderwijs moet nog veel verbeterd worden, en er moet worden ingezien, dat een student niet voor arbeid in allerlei commissies, maar voor zijn eigenlijk vak en later beroep dient opgeleid te worden.

S. HOFSTRA.